

VIRTUÁLIS KIÁLLÍTÁS

CURRENS 1785 -1790

A könyv félbőr kötésben készült. Mérete: 36, 5cm x 24cm x 6cm. Súlya 2300gramm. A borítólapon több rétegű papírból áll. A díszes felső rétege kopott, hiányos. A borítólapon olvasható „Currens 1785-1790.” felirat a sérülések után kerülhetett rá, mert egyformán látható a kopott és az ép részeken is. A borítólapon belső oldalán a bal felső sarokban: „3. Lü 30. xr.” eredeti bejegyzés van. Ezt követi a visszavásárlást tényének a rögzítése: „Ez a könyv 1919-ben a direktorium idején került el Bátáról. Egy Laczkó nevezetű úrhoz jutott Pécsre, aki 1986-ban eladta Kender Csaba Szentlőrinci műgyűjtőnek. Bába Polgármesteri Hivatala 1992. július 20-án 50 000 forintért visszavásárolta. Bába, 1992. júl. 20. Vő József polgármester”. A szöveg után a Polgármesteri Hivatal körpecsét lenyomata látható. A harmadik oldalon középen fent grafit ceruzával írt évszám olvasható: „1785-től”.

A bejegyzések 1. sorszámmal kezdődtek: „1. Notarius, Déér István, Hegedős Tamás, Paksi Mihály Esküdtek Szekxárdra Tettes Feő Biró Balogh István Urhoz voltak, az újonnan ki adott Instructioért, és egész napot ottan töltöttek, mely Julius holnapnak 15-ik napján történt”¹.

Az utolsó bejegyzés: „902. Alább meg írt Bábta Városának Bírja, és hiteles Előjárói adjuk tudtára mindenek, az kit illik most, és jövendőben, ez levelünk rendiben; Hogy minekutána Veszely György Városunkban Nótáriusi hivatallyát Három esztendeig, és 8. holnapokig bötsületesen eltöltötte volna, maga Szerentséjét pedig tovább próbálni Szándékozik. Ezzel Követjük, és bizonyítjuk, hogy azon időnek el forgásában minden reá bizatott dolgaiban oly híven, és szorgalmatosan el járt, hogy arra legkisebb panaszunk nem lehet. Maga életét pedig mindenkoron, józanon; jámborul, és bötsületesen (másoknak példájára) folytatta; Annak okáért, mivel minden kötelességét minden hiba, és fogyatkozás nélkül elvégezte úgy, hogy akar mely helye, és időben nagyobb kötelességnek fel vállalására alkalmasnak, és érdemesnek ismervén lenni, mindenek recomendálni merjük és tartozunk. Melynek nagyobb el hitelére, és minden vizzálykodásnak eltávoztatására saját neveink alá írásával, és Szokott Városi pecsétünkkel erősítettett Testimonialis Levelünket Ki adjuk. Költ Báltán. Die 9-Jan 790. Szeredi Mihály ör. Biró, Pápa Dávid, Berta András, Németh István Esküttek Sütő Gergely, Csapp Mihály, Foris Mihály”.²

A könyv 540 számozott oldalt tartalmaz. Folyamatosan vezették, folytatólagos számozással. Túlnyomórészt magyar nyelven írták a szövegeket. A jegyző 902 alkalommal 1413 bejegyzést írt be a könyvbe, amelyekből: latin nyelvű bejegyzés: 20 db, német nyelvű bejegyzés: 21 db volt.

¹ Currens, 1785-1790. 1.

² Currens, 1785-1790. 540.

Aláíróként a bíró neve vagy a nótárius neve volt feltüntetve a bejegyzések után. A helyi döntések után az esküdtek neve is szerepelt.

Ez a dokumentum II. József uralkodásának második felében a felvilágosult abszolutizmus idején keletkezett. A felvilágosult abszolutizmus politikájának legjellemzőbb vonása volt, hogy az állam közvetlenül beavatkozott a társadalom addig az államtól független szféráiba is, és ellenőrzése alá vonta a társadalmi élet egész területét. A naponta érkező uralkodói rendeleteket, körleveleket, a felsőbb szervektől: a főbírótól, a vicebírótól, a viceispántól, a főjegyzőtől, a vármegye esküdtjétől érkező irányítási iratokat, más szóval *currens*-nek nevezett írásokat másolták be a község *protokollumába* (jegyzőkönyvébe). A *currens*ek mellett mást is feljegyzett a jegyző a *protokollumba*. Beírta a helyi előjárók valamint a saját maga mindennapi munkavégzésére vonatkozó adatokat valamint a lakosság panaszait, szerződéseit. Feljegyezte a bíró és az esküdtek döntéseit, ítéleteit. A község lakóinak egyéni ügyeiben rögzítette a végrendeleteket, házassági leveleket, név felvételét, tartási megállapodásokat. A különböző okiratokat egymás után időrendi sorrendben jegyezték be a könyvbe függetlenül attól, hogy az egész faluközösségre, vagy néhány személyre vonatkoztak-e a benne foglaltak.

A „*Currens 1785 - 1790.*” egy olyan történeti forrás, amelyből megismerhető a mezőváros társadalmá, az adott korban.

A 18. század végén a közigazgatás és igazságszolgáltatás reformjának következtében a település választott előjáróira hárult az állami intézkedések végrehajtása. Az uralkodói intézkedések kapcsán napi feladat volt a különböző nyilvántartások, összeírások vezetése a jelentések küldése. Az önkormányzati feladatok ellátásához írástudó személy állandó alkalmazására volt szükség a mezővárosban, akinek elsőrendű feladata a *currens*könyv vezetése volt. A jegyző segítette az előjárók munkáját. Ismertette a beérkezett utasításokat, rendeleteket a lakossággal. Részt vett a felsőbb utasítások végrehajtásában, jelentéseket küldött a vármegyének. Írásba foglalta a lakosság magánjogi ügyeiben keletkezett megállapodásokat.

A mezővárosi jogállás lehetővé tette a szabad bíróválasztást, akit ítélkezési joggal is felruháztak. A bíró és az esküdtek közösen gyakorolták a kevésbé súlyos helyi ügyekben az igazságszolgáltatást. A bíráskodásra jellemző volt, hogy a panasz benyújtását követően, rövid időn belül a tanács döntött az ügyben. A panaszost és az elkövetőt is meghallgatták a döntéshozatal előtt. Arra törekedtek, hogy mindkét fél egyetértésével szülessen meg a döntés. A magánjogi ügyeknél a bíró és az esküdtek jelenléte, valamint a megállapodás írásba foglalása szavatolta, hogy a felek akaratának megfelelő legyen majd a végrehajtása. (Balogh Imréné, *Báta mezőváros önkormányzata és a népi jogélet egy 1785 és 1790 között íródott currens*könyv tükrében. Pécs 2015. Szakdolgozat.)